

מטעמי תורת זילים

פרשת ויגש – מעלת נער הבר מצוה

יעקב אבינו ביקש מהשבטים לרדת למצרים כדי להביא מעט אוכל, ועל כך ענו לו השבטים "וְנֹאמַר לֹא נוּכַל לָרֶדֶת אִם יֵשׁ אַחֵינוּ הַקְּטָן אֲתָנוּ וְיָרְדְנוּ כִּי לֹא נוּכַל לָרֶאֱוֹת פְּנֵי הָאֵישׁ וְאֶחָינוּ הַקְּטָן אֵינְנוּ אֲתָנוּ" (בראשית מד, כו). ואמרו רבותינו כי רק מגיל שלש עשרה שנה ומעלה נקרא האדם בשם "איש". כך היה עם שמעון ולוי שהיו בני שלש עשרה שנה בשעה שהרגו את אנשי שכם ונקראו בשם "איש" שנאמר "וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֹעוֹן וְלֵוִי אַחֵי דִינָה אִישׁ חֲרָבוֹ" (בראשית לד, כה) (רש"י גמ' נזיר דף כט ע"ב ד"ה ורבי יוסף). וכן אצל יעקב ועשו נאמר "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשׂוֹ אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים" (בראשית כה, כז), "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים" – שנהיו בני שלש עשרה שנה (בראשית רבה, סג, 'שער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה מ' ד"ה בספר הזוהר), וכיון שכך אז מיד נקראו שניהם בשם "איש" (עפ"י רבינו בחיי' פרשת תולדות על הפסוק ויהי עשו איש יודע ציד'. ראה רבינו בחיי' פרשת שמות ב, יד ד"ה מי שמך לאיש).

ויש להתבונן, במה שונה נער שהגיע לגיל מצוות וזוכה להיקרא בשם 'איש', ממה שהוא היה במשך שלש עשרה שנותיו הראשונות?

ביום הבר מצוה נוסף חלק 'הרוח' לחלק 'הנפש' שבתוך הנער

בכל אדם יש שלשה חלקים רוחניים – נפש רוח ונשמה. חלקים אלו נכנסים באדם במשך השנים הראשונות לחייו. בתחילה מגיע חלק הנפש, והוא נכנס בתינוק ביום הלידה (ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה ז' ד"ה יענתה נבאר יתרוני וד"ה יאבל אם בפעם ההיא, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ ד"ה הענין, 'בינהו' למחבר הבר מצוה איש חי מסכת ברכות פרק ט ד"ה לשנים שיצא, 'אלף המגן' לר' אליעזר פאפו פרשת וירא ד"ה ותאמר הבכירה' מהמקובלים' בשם הזוהר, 'זכר דוד' לר' דוד זכות ממודינא מאמר שלישי ערב שבת דף מ ע"א ד"ה וכתב עוד), כאשר כל התינוקות בישראל זוכים לקבל את חלק קדושת הנפש הזאת, ולכבודה עושים סעודת מילה לכל הנוולדים (סולת בלולה' למחרי"ל פוחוביצר בספרו 'דברי חכמים' חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב). נפש זו מלווה לבדה את הילד עד שיגיע לגיל שלש עשרה שנה (זוהר חדש' פרשת בראשית דף יד ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר, 'חלק שמעון' לר' שמעון בן אפרים מולקווי בערך בר מצוה ד"ה משמע מזה עפ"י הזוהר פרשת משפטים, 'יש משמואל' בסוף ספר ויקרא מאמר לסעודת בר מצוה ד"ה בש"ס נדה) בלי חלק הרוח, והילד נחשב אז מבחינה רוחנית כמו אשה שהתאלמנה מבעלה ומזונותיה מצומצמים (חלק שמעון' לר' שמעון בן אפרים מולקווי בערך בר מצוה ד"ה 'משמע מזה' עפ"י הארי"י ז"ל).

אם יזכה הנער, אז ביום הבר מצוה כשהוא יהיה בגיל שלש עשרה שנה ויום אחד (ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה ז' ד"ה יענתה נבאר יתרוני וד"ה יאבל אם בפעם ההיא, 'עץ חיים' להארי"י ז"ל שער כה אות ח ועיי"ש כי מה שאמר 'נשמה' הוא שם כללי וכוונתו לחלק הרוח, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ ד"ה הענין, 'אמת ליעקב' לר' שאלתיאל ניניו מערכת הנו"ן אות טג) **שהוא תחילת שנת הארבע עשרה לחייו** (יאור החיים' הקדוש בראשית א, ג ד"ה ובראותו הקב"ה כן ויאמר), **יבוא ממעון קודשו יתברך החלק האלוקי הקדוש והטהור** (יאור החיים' הקדוש בראשית א, ג ד"ה ובראותו הקב"ה כן ויאמר) **של 'הרוח'** (ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה ז' ד"ה יענתה נבאר יתרוני וד"ה יאבל אם בפעם ההיא, 'עץ חיים' להארי"י ז"ל שער כה אות ח ועיי"ש כי מה שאמר 'נשמה' הוא שם כללי וכוונתו לחלק הרוח כמבואר בשער הגלגולים, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ ד"ה הענין) **אשר נחצב מכסא כבודו של המלך ה' יתברך** (זוהר חדש' פרשת בראשית דף יד ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר), **והוא יכנס בתוך הנער** (ישער הגלגולים' להארי"י ז"ל הקדמה ז' ד"ה יענתה נבאר יתרוני וד"ה יאבל אם בפעם ההיא, 'עץ חיים' להארי"י ז"ל שער כה אות ח, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ ד"ה הענין) **ואז יתקיים בנער 'רוח נכון חדש בקרבני'** (תהלים נא, יב) (בית תפילה' לר' אליעזר פאפו דף מב ע"ב בנושא 'תפלה לבר מצוה' ד"ה כתבו המקובלים).

מטעם זה אין ראוי להסתכל ולהבחין באדם באמצעות 'חכמת הפרצוף' לפני שמלאו לו שלש עשרה שנה. כי כאשר מתלבש חלק 'הרוח' של האדם בתוך הגוף, הוא מראה את קדושתו או פגמתו של האדם בפרצוף, ואז על ידי ידיעת חכמה זו ניתן להכיר את האדם. כך עשה משה רבינו שהשתמש בחכמת הפרצוף כדי לזהות את השופטים מהעם שיש בהם שלימות המידות ושראוי למנותם על הציבור להיות שרי אלפים ושרי מאות ושרי חמשים ושרי עשרות שנאמר "וְאֵתָהּ תַחַזֵּךְ מִכָּל הָעָם אֲנָשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֲמָת שְׂנָאֵי קֶצֶע וְשִׁמְתָּ עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים שְׂרֵי מֵאוֹת שְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשְׂרֵי עֶשְׂרֹת: וְשִׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל יְעַת" (שמות יח, כא - כב). אך אם האדם עוד לא הגיע לגיל שלש עשרה שנה אז אין 'הרוח' הקדושה מיושבת בו, ולכן לא ראוי להבחין במראה פניו (זכר דוד' מאמר שלישי דף מ ע"א ד"ה 'הוברי שמים' בשם הרמ"ק בכתב יד על מאמר 'אתה תחזה' בוהר פרשת יתרו).

יש שמחה גדולה כאשר הנער זוכה לקבל את חלק 'הרוח'

בלילה הראשון שבו נעשה ר' אליעזר בנו של ר' שמעון בר יוחאי 'לבר מצוה' והשלים את שלש עשרה שנותיו (ישמו אברהם' חלק ב דף סג ע"ב דרוש ח ד"ה ואיתא ב"ח דבלילה), הזמין ר' שמעון את כל התנאים שהיו בדורו לאכול בסעודה גדולה שעשה להם. הוא כיסה את כל ביתו בכלים יקרים (זוהר חדש' פרשת בראשית דף יד ע"א ד"ה רבי שמעון בן יוחאי) כמו יום מועד, וערך את השולחן לפניו (ישמו אברהם' חלק ב דף סג ע"ב דרוש ח ד"ה ואיתא ב"ח דבלילה). ר' שמעון בר יוחאי הושיב את החכמים בצד אחד של השולחן והוא היה יושב בצד השני, והיה שמח שמחה גדולה. שאלו אותו החכמים "מה שמחתך היום יותר משאר הימים?" ענה להם ר' שמעון בר יוחאי "היום יורדת רוח קדושה עליונה על ידי ארבע כנפות חיות הקודש לבני אלעזר, לכן בסעודה הזאת יש לי שמחה שלימה!" (זוהר חדש' פרשת בראשית דף יד ע"א ד"ה אמרו ליה). ואז לקח רשב"י את אלעזר בנו אצלו, ואמר לו "שב בני שב, היום אתה קדוש ואתה נכנס בחלק ישראל הקדושים". אחר כך אמר רשב"י איזה דבר וסיבבה אש בתוך

הבית. בעקבות כך יצאו החכמים מהבית, ואז הם ראו ארבע כנפי נשר שיורד בתוך האש שסיבבה את ר' אלעזר ור' שמעון אביו. וכך חלק 'הרוח' ניתן לר' אלעזר בסתר (זוהר חדש פרשת בראשית דף יד ע"א ד"ה 'אותביה לרבי אלעזר' וד"ה 'אתא רבי יוסי' וד"ה 'ועאל').

טוב שהנער ילמד משנה ביום שבו הוא נהיה בר מצוה, כי משנה זה אותיות 'נשמה' והיא כנגד תוספת 'הרוח' שהוא מקבל באותו היום (כף החיים) לר' יעקב סופר על שו"ע אורח חיים סימן רכה סוף אות יב. וכידוע ששם 'נשמה' משמש כשם כללי לכל החלקים הרוחניים – הנפש הרוח והנשמה). **ואם אכן יזכה הנער לבחינת תוספת הרוח ביום הגיעו לשלש עשרה שנה ויום אחד, אז יהיה לו שמחה גדולה.** ועל כך נאמר במצות התפילין "וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ" (שמות יג, ט), כאשר "וְהָיָה" הוא לשון שמחה, מפני שבהגיע האדם לגיל שלש עשרה שנה ויום אחד שאז מתחייב במצות התפילין, יש לו שמחה גדולה שבעת ההיא הוא זוכה לבחינת הרוח (ספר חקי חיים לר' יעקב סופר מחבר כף החיים דרוש יא ד"ה ועוד נראה). **ועל כך מחויבים כל אב ואם להתפלל לה' יתברך ברוך הוא על בניהם שיזכו לתוספת רוחנית קדושה. והזמן להתפלל על כך הוא חודש או חודשיים לפני שיהיו בני שלש עשרה שנה, שאז זה הזמן לסעדו ולזכותו לאותה רוח קדושה כפי שהיה עם ר' אלעזר בנו של ר' שמעון בר יוחאי** (אור הישר' למהר"מ פאפירש עמוד העבודה פרק ג ד"ה כל אב ואם, 'אור צדיקים' למהר"מ פאפירש פרק יב ד"ה כל אב ואם).

חלק הרוח ניתן להשגה רק מגיל שלש עשרה שנה (נחמד לאברהם) מעין חמישי נהר כ ד"ה הענין, 'אלף המגן' לר' אליעזר פאפירש וירא ד"ה ותאמר הבכירה) **ואילך** (נחמד לאברהם) מעין חמישי נהר כ ד"ה הענין) **על ידי עסק התורה של הנער** (עמודי חיים) לר' חיים פלאגי עמוד תורה סימן מז ד"ה הנה מבואר) **ועל ידי מעשיו** (אלף המגן לר' אליעזר פאפירש וירא ד"ה ותאמר הבכירה ד"ה ותאמר הבכירה), **ובתנאי שהוא רוצה להיות צדיק** (זוהר חדש פרשת בראשית דף יד ע"א ד"ה אמר רבי אלעזר) **ושיהיה כלי מוכן לכך.** לכן כשמגיע הילד להשלמת שלש עשרה שנה, לפני היכנסו ליום הראשון של שנת הארבע עשרה לחייו, טוב יעשה אם יוכל להתענות באותו היום ויטבול במקוה טהרה ובלילה ירבה קצת בשמחה וישביע עצמו בדברי תורה. ואז קודם השכיבה יישא תפילה על התחדשות 'הרוח' בקרבו ושיהיה כלי מוכן לזכות לו, וכן על רצונו לעבוד את ה' עבודה שלימה ותמה, ולזכות להרחיק היצר הרע ולהידבק ביצר הטוב (בית תפילה לר' אליעזר פאפירש דף מב ע"ב בנושא 'תפלה לבר מצוה' ד"ה כתבו המקובלים. וראה שם את נוסח התפילה שתיקן לנער לומר בליל הבר מצוה). **ואם בליל ייכנסו לשנת הארבעה עשרה יסכים הנער בדעתו לעבוד את ה' יתברך – בדוק ומנוסה שכך יהיה** (ספר 'אור השנים' לר' אריה לייב הלוי אפשטיין בהקדמה לספרו כפי שקיבל מר' יצחק אייזיק).

כניסת 'הרוח' נותנת בנער דעת וחכמה והוא נקרא בן לה' יתברך

כאשר דוד המלך הגיע לגיל שלש עשרה, אז מחמת חלק 'הרוח' שבאה לו (זוהר פרשת סבא דמשפטים דף צח ע"א ד"ה כד מטא) **אמרה עליו השכינה** (מקור חיים) לר' חיים הכהן תלמיד מהרח"ו הלכות ציצית דף לח ע"ב טור א) **"בני אֶתָּה אֶנִּי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ"** (תהלים ב, ז) (זוהר פרשת סבא דמשפטים דף צח ע"א ד"ה כד מטא). **וכן הוא אצל כל נער שמגיע לגיל שלש עשרה שנה** (עפ"י זוהר פרשת משפטים דף קא ע"א ד"ה בקדמיתא) **שהוא מקבל רוח חדשה מהשכינה שנאמר "וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם"** (יחזקאל לו, כז) **ונחשב לו שנולד מחדש באותו יום ראשון לשנת הארבע עשרה לחייו** (דמשק אליעזר) על זוהר פרשת משפטים דף קיג ע"א ד"ה אנה בר יומא) **שנאמר "אֶנִּי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ"** (תהלים ב, ז) (זוהר פרשת סבא דמשפטים דף צח ע"א ד"ה כד מטא) **ונקרא אז בן לה' יתברך** (עמודי חיים) לר' חיים פלאגי עמוד תורה סימן מז ד"ה ובה יש לתת טעם). **ונרמז בראשי תיבות שבפסוק "יהוה אֶמְרָה אֶלִּי בְּנֵי אֶתָּה אֶנִּי הַיּוֹם יִלְדְּתִיךָ"** (תהלים ב, ז) **שהם עולים בגמטריא ארבע עשרה** (עמודי חיים) לר' חיים פלאגי עמוד תורה סימן מז ד"ה אמור מעתה). **ואז על ידי כן יש שמחה בעליונים כמו שנאמר "הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּשָׂר אֶת אָבִי לְאִמּוֹ יֵלֵךְ לָךְ בֶּן זָכָר שְׂמֵחַ שְׂמֵחָהוּ"** (ישיראל קדושים לר' צדוק הכהן מלוולין דף טל ע"ב ד"ה וברא"ר).

כאשר נכנס הנער לגיל ארבע עשרה נכנס בו גם השכל והחכמה הדבוקים ב'רוח' שנכנסה בו, ושלא היו בנפש שבאה לו מתחילת לידתו. **לכן האדם לא מתחייב במצוות** (בניהו למחבר הבן איש חי מסכת ברכות פרק ט ד"ה יש בידי לבחור בטוב ולמאוס ברע) **שבתורה** (אמת ליעקב) לר' שאלתיאל ניניו מערכת הנו"ן אות סג) **ובעונשים** (בניהו למחבר הבן איש חי מסכת ברכות פרק ט ד"ה יש בידי לבחור בטוב ולמאוס ברע) **עד שיכנס בשלש עשרה שנה ויום אחד, כי עד אז אין בו עדיין 'רוח'** (אמת ליעקב) לר' שאלתיאל ניניו מערכת הנו"ן אות סג) **ונחשב לקטן חסר דעת** (בניהו למחבר הבן איש חי מסכת ברכות פרק ט ד"ה יש בידי לבחור בטוב ולמאוס ברע). **ואילו אחרי גיל מצוות שכבר יש בו 'נפש' עם 'רוח'** (יסדר יום) פירוש משנת בן חמש שנים דף צט ד"ה ואע"פ שבתוך הזמן הזה) **אז גם נכנסת הדעת בנער, הוא מתחיל למאוס במאוס ובכל דבר שהוא טמא** (יידו בכלי למחבר השבט מוסר סימן רפב ד"ה עי"ל דלעולם), **ויש בידי לבחור בטוב. ואם לא יעשה כך הרי שהוא ראוי להיענש. וזה הטעם שמענישים בבית דין של מטה את הנער רק מגיל י"ג שנה ומעלה** (ראה זוהר פרשת וירא דף קיח ע"ב ד"ה באשר הוא שם) (יסדר יום) פירוש משנת בן חמש שנים דף צט ד"ה ואע"פ שבתוך הזמן הזה).

כיון שהדעת מתחילה בנער הבר מצוה על ידי הארת רוחו המאירה בו, לכן אז הוא גם כבודו של היצר הטוב הקדוש להיכנס בו (יידו בכלי למחבר השבט מוסר סימן רפב ד"ה עי"ל דלעולם). **ובואה של 'הרוח' יחד עם 'היצר הטוב' נרמז במה שאמרו רבותינו "אור לארבעה עשר בודקין את הקמץ לאור הנר"** (ראה משנה פסחים א, א), **כלומר שבהגיע האדם להתחלת שנת הארבע עשרה, אז בודקים את החמץ שהוא היצר הרע שהיה אצל האדם מיום בואו לעולם ועד היום, והבדיקה צריכה להיות לאור 'הנר' כלומר לאור החלק הרוחני החדש שבא אל האדם, כמו שנאמר "נר ה' נשמת אדם"** (משלי כ, כז) **(ובני יששכר) מאמרי חודש ניסן סוף מאמר יא אות ז ד"ה משנה). כי הרוח הקדושה שנשלחה אל הנער בהגיעו לארבע עשרה שנה, היא עזר נגד יצר הרע** (אור החיים) הקדוש בראשית א, ג ד"ה ובראותו הקב"ה כן ויאמר) **ועל ידה זוכה להינצל ממנו, לפי שהיא מצד השכינה "וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמָת"** (במדבר א, נא) (עמודי חיים) לר' חיים פלאגי עמוד תורה סימן מז ד"ה ובה יש לתת טעם) (להרחבה על היצרים ראה מאמרינו לפרשת וילך - 'יצר הטוב ויצר הרע').

החלק הרוחני שקיבל הנער מתרה ביצר הרע הדבוק בו, ומכניע אותו בעל כורחו עד שאין הוא יכול לשלוט בנער (זוהר פרשת לך לך דף עט ע"א ד"ה 'באילנא שלטא' סתרי תורה), **והוא מושך את הנער לבתי כנסיות ובתי מדרשות כדי שלא יתגבר עליו היצר כבתחילה** (זוהר פרשת לך לך דף עט ע"א ד"ה יואת כל רכוש' סתרי תורה). **ומאותה העת הנער כבר נקרא 'גדול'** (ספר הליקוטים) להארי"ז ז"ל ספר ישעיה סימן כח ד"ה את מי יורה דעה) **וגם נקרא 'איש'.** כי כשהוא נוצר בתחילה הוא נקרא 'זכר' ואחר כך 'תינוק' ו'נער', **וכאשר מגיע לגיל שלש עשרה** (יפדה את אברהם) לר' אברהם פלאגי מערכת האלף אות יג ד"ה אדם מורה) **ועד לגיל עשרים הוא נקרא 'איש'** (ע"פ הדעת טובי לר' חיים ויטאל פרשת כי תשא ד"ה כל העובר על הפקודים, 'יפדה את אברהם' לר' אברהם פלאגי מערכת האלף אות יג ד"ה אדם מורה).

ובשם זה נרמזה הארת הרוח שהיא חלקו של הקב"ה, כי יש אות י' בתיבה 'איש' כמו שיש אות ה' בתיבה 'אשה' והן אותיות מחותמו של הקב"ה (ישפת אמת! ליקוטים חלק ב בפרק 'לבר מצוה' ד"ה בספר מדרש שמואל). ואחרי שהוא יעבור את גיל עשרים יקרא בשם 'אדם' (יפדה את אברהם: לר' אברהם פלאגי מערכת האלף אות יג ד"ה אדם מורה).

עושים סעודת בר מצוה בשמחה עם דברי תורה לכבוד הרוח החדשה

מגודל השמחה על שזכה נער הבר מצוה לרוח קדושה יותר ממה שהיה לו, יש חובה על אביו לעשות סעודת בר מצוה (ייסוד ושורש העבודה: שער הכולל פרק חמשה עשר ד"ה ואף גם זאת) עם משתה ושמחה, כאשר הבן מגיע לגיל שלש עשרה שנה. ויש בזה נחת רוח להקב"ה, כי חביב מאוד לפניו יתברך כשרואה שהאב שמח על זה שזכה כי הגיע בנו לחיוב קיום המצוות (יקב הישר' פרק כא ד"ה ויהיה תמיד בשמחה). ועל כן יעשה סעודה לאוהבים ורעים ויזמין בה תלמידי חכמים, וירבה בה ובשמחתה כיד ה' הטובה עליו (יבן איש חי' שנה א פרשת ראה אות יז) והוא חיוב גדול (ייסוד יוסף' פרק כ סוף ד"ה וישמח לבו בשם זוהר חדש), כמו שעשה ר' שמעון בר יוחאי משתה גדול (יסולת בלולה' למהרי"ל פוחוביצ'ר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב, 'חקי חיים' לר' יעקב סופר דרוש יא ד"ה וע"כ נוהגים לדרוש) לכל תלמידי החכמים (זכר דוד' מאמר ראשון פרק כח דף סט ע"א ד"ה והנה כבר נתבאר), והיה שמח מאד ביום שנעשה בנו ר' אלעזר בגיל שלש עשרה שנה וזכה לקבל את חלק הרוח (יסולת בלולה' למהרי"ל פוחוביצ'ר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב) שירדה לו מן השמים (זכר דוד' מאמר ראשון פרק כח דף סט ע"א ד"ה והנה כבר נתבאר).

מצוה על האדם לעשות סעודה ביום שבנו נכנס לבר מצוה כמו יום שנכנס לחופה (יסולת בלולה' למהרי"ל פוחוביצ'ר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב) ועל כך נאמר "צִאֲיָנָה וּרְאִינָה בְּנֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה בַּעֲטָרָה וּשְׁעָטָרָה לֹא אָמְנוּ בְּיוֹם חֲתֻנָּתָן וּבְיוֹם שְׂמֻחַת לְבָבוֹ" (שיר השירים ג, יא), "בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ" – הוא היום שבו נעשים הצדיקים מוכשרים לעשות את מצוות התורה, כלומר מהיום בו נעשים בני שלש עשרה שנה והלאה. ואותו היום יש חובה על כל צדיק וצדיק לעשות אותו "שְׂמֻחַת לְבָבוֹ" (זוהר חדש' בראשית דף כ ע"ב ד"ה ביום חתונתו) כמו ביום החופה (זוהר חדש' בראשית דף כ ע"ב ד"ה ביום חתונתו, 'משנה ברורה' סימן רכה אות ו). כך יצחק אבינו עשה סעודת בר מצוה לשני בניו יעקב ועשו (מגלה עמוקות' פרשת חיי שרה דף יד ע"א טור א). וכן עשה אברהם אבינו ליצחק שנאמר "וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגְמַל וַיַּעַשׂ אֲבָרָהָם מִשְׁתֵּה גְדוֹל בְּיוֹם הַגְּמֻל אֶת יִצְחָק" (בראשית כא, ח) כי יש אומרים שזה היה בגיל שלש עשרה שנה (מתנות כהונה' על מדרש רבה פרשת וירא פרק נג ד"ה ויגדל הילד ויגמל, 'ילקוט דוד' פרשת וירא ד"ה ויגדל הילד ויגמל) שאז הוא נגמל מיצר הרע (בראשית רבה' וירא פרק נג ד"ה ויגדל הילד ויגמל) על ידי היצר הטוב שבא לו (מתנות כהונה' על מדרש רבה פרשת וירא פרק נג ד"ה ויגדל הילד ויגמל).

בסעודה זו צריך שידרוש תלמידי חכמים בחידושי תורה (ישמו אברהם: לר' אברהם פלאגי חלק ב דף סגב דרוש ח ד"ה אמור מעתה). ואז על ידי עסק התורה ומצות הסעודה שעושים לכבוד היכנסו למצוות, זוכה הנער בבחינת הרוח היותר גדולה במעלה וקדושה (יבן החיים' לר' יעקב סופר שו"ע אורח חיים סימן רכה אות יא). אך העיקר הוא שחתן הבר מצוה בעצמו ידרוש כפי הנהוג ברוב תפוצות ישראל, כי אז הוא נעשה 'בעל תורה' והסעודה נעשית (יסולת בלולה' למהרי"ל פוחוביצ'ר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב) סעודת מצוה (ספר 'זכירה' לר' זכריה סימנר דף נ ע"א ד"ה סגולה העושה מצוה), לכבוד הרוח החדשה הקדושה שבאה אליו (יסולת בלולה' למהרי"ל פוחוביצ'ר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב), אפילו שזה לא ממש היום בו הוא נהיה בגיל מצוות (ספר 'זכירה' לר' זכריה סימנר דף נ ע"א ד"ה סגולה העושה מצוה). ועל ידי כך נמשך לנער 'אור התורה' יחד עם 'אור הרוח החדשה' שבו, כפי שנרמז בפסוק "כִּי יָרַ מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר" (משלי ו, כג) כי "יָרַ" הוא כנגד הרוח החדשה שנאמר "יָרַ ה' נְשִׁמַת אָדָם" (משלי כ, כה), והכוונה כי ביום שמגיע ה"יָרַ" כלומר הרוח הנער הבר מצוה והוא מתחייב בעשיית המצוות – אז יהיה לו גם כן "תוֹרָה אֹר" על ידי שהוא ידרוש בתורה ('חקי חיים' לר' יעקב סופר דרוש יא ד"ה וע"כ נוהגים לדרוש). אך אם הנער אינו 'בעל תורה' כי לא דורש וגם לא זוכה לרוח הקדושה, אז אין טעם בכל השמחה (יסולת בלולה' למהרי"ל פוחוביצ'ר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב).

'הרוח' נשמרת אצל הנער על ידי לימוד התורה והמעשים הטובים

צריך האדם להשגיח היטב על ראשית בואו לכלל מצוות בהיותו בן שלש עשרה שנה (ישמו משמואל' פרשת כי תצא שנת תרי"ע דף קלו ע"א טור א), כי מייד כשמגיע האדם לשלש עשרה שנה ומתחיל להניח תפילין, אזי נותנים לו מן השמים השגה וקדושה גדולה. ואם הוא משגיח עליה ונשאר בקדושה הזאת, הוא יכול להלך מידי יום ויום יותר ויותר ('מאור ושמש' פרשת יתרו ד"ה והנה בתחילת כשמגיע בן אדם). ובזה היה לר' שמעון בר יוחאי שמחה עצומה, כי כששאלו אותו חכמים "כיצד בא לאותה שמחה פתאום והרי זה לא שבת או מועד?", "הוא הוסיף וענה לחכמים "אני יודע שר' אלעזר בני הוא כשר וביום זה עומדת להגיע לו 'רוח' קדושה ויצביה בת קיימא" (ילקוט מעם לועז' לר' יעקב כולי פרשת בראשית אות מו ד"ה וכן מצינו ברבי שמעון). כי כשרואים משמים שנער הבר מצוה משתדל להיות כשר אזי נותנים לו את 'הרוח' הקדושה הזאת. וכשהוא לומד את התורה הקדושה ומקיים מה למד, אז זכאי שאותה רוח יקרה נשאת תמיד חיה ובריאה בעולם הזה, כי הבא ליטהר מסייעים לו (ראה גמי' שבת דף קד ע"א בשם ריש לקיש) (ילקוט מעם לועז' פרשת בראשית אות מה ד"ה ובכל יום ויום). ואשרי האדם שמקיים את הרוח הקדושה אצלו בתורה וגמילות חסדים ובמעשים טובים (ייסוד יוסף' לרבו של הקב הישר פרק כ ד"ה ואשרי להאדם).

אך מי שאינו חפץ לילך בדרך הטובה כשהוא בן שלש עשרה שנה ומעלה, אזי אינו ראוי למתנה היקרה הזאת ונשאר עם אותה 'הנפש' הראשונה אשר בו. וכן אלו שאין להם אמונה בה' יתברך ואינם עוסקים בתורה הקדושה, אין להם אלא אותה הנפש הצומחת עמהם מן הארץ כפי שקיבלו בלידתם (ילקוט מעם לועז' פרשת בראשית אות מו ד"ה וכן מצינו ברבי שמעון). וכן כאשר אדם הולך אחרי שרירות לבו ומחזר רק אחרי זוללות וסובאות, וכל ימי חייו עסקו במשא ומתן רק לצרכי גופו ולא לצרכי נשמתו בדרכי היראה, אז הרוח הקדושה שקיבל ביום הבר מצוה הולכת ממנו והוא נשאר עם הנפש הבהמית שלו לבדה (ייסוד יוסף' לרבו של הקב הישר פרק כ ד"ה ואשרי להאדם) ויצטרך תמיד יגיעה רבה עד שיגיע לידי קצת השגה ('מאור ושמש' פרשת יתרו ד"ה והנה בתחילת כשמגיע בן אדם). וכן אם אינו לומד תורה או לא מקיים מה שלומד, אזי נענש שאותה הרוח תעבור ממנו (ילקוט מעם לועז' לר' יעקב כולי פרשת בראשית אות מה ד"ה ובכל יום ויום).

לכן יראה האדם בעין שכלו הפקוחה איך מוטל עליו לחנך את בנו בעודו בקטנותו קודם הבר מצוה, במצוות ובמעשים טובים ובהתמדת לימוד התורה הקדושה ובכוונת התפילה, כדי שיזכה ביום הבר מצוה באותה 'הרוח הקדושה' (יסוד ושורש העבודה) שער הכולל בסוף פרק חמשה עשר ד"ה עין בעין) שצריכה לסייע לו, כי עיקר הסיוע והסמך של הבא להיטהר שמייעין אותו משמים הוא על ידי 'הרוח הקדושה' שבאה אליו על ידי ארבע כנפות חיות הקודש כמו שהיה אצל ר' אלעזר בנו של ר' שמעון בר יוחאי. וזהו מה שנרמז בפסוקים על ה' יתברך "כִּי הָיְתָה עֲזָרְתָה לִי וּבָצַל כַּנְּפִיךָ אֶרְנֶן: דְּבָקָה נַפְשִׁי אֶחְרִיד" (תהלים סג, ט - טו), "כִּי הָיְתָה עֲזָרְתָה לִי" – על ידי הרוח הקדושה שבאה ממך, וּבָצַל כַּנְּפִיךָ" – שמגיע על ידי כנפות חיות הקודש, שאז "אֶרְנֶן" בשמחת המצוה כמו אצל ר' שמעון בר יוחאי. והרוח הזאת שתבוא היא תסייע ש"דְּבָקָה נַפְשִׁי אֶחְרִיד" (תהלים סג, ט) כי על ידה אקיים תורה ומצוות (עמודי חיים) לר' חיים פלאגי עמוד תורה סימן מ"ד (ובהו יש לפרש).

אחרי גיל עשרים נכנס בנער חלק 'הנשמה' והוא נהיה אדם שלם

אם יוכשרו מעשיו של האדם (שער הגלגולים) להאריי ז"ל הקדמה ז' ד"ה ועתה נבאר יתרון, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ' ד"ה הענין כי תחילה תבוא הנפש) והוא יהיה 'כלי מוכן' (בית תפילה) לר' אליעזר פאפו דף מב ע"ב בנושא 'תפלה לבר מצוה' ד"ה כתבו המקובלים) אזי אחרי שישלים את שנת העשרים לחייו כלומר ביום ההולדת העשרים (יסדר היום) פירושו משנת בן חמש שנים דף צט ד"ה ואע"פ שבתו הזמן הזה, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ' ד"ה ודע כי הנשמה) **יבוא אליו חלק הנשמה** (שער הגלגולים) להאריי ז"ל הקדמה ז' ד"ה ועתה נבאר יתרון וד"ה אבל אם בפעם ההיא, 'חסד לאברהם' מעין חמישי נהר כ' ד"ה הענין כי תחילה תבוא הנפש). **לכן טוב שבהגיע סיום שנת עשרים לחייו יתענה האדם באותו היום ויטבול במקוה טהרה. ובלילה ירבה קצת בשמחה וישביע עצמו בדברי תורה, ויישא תפילה לה' יתברך על הנשמה שעתידה להיכנס בו** (בית תפילה) לר' אליעזר פאפו דף מב ע"ב ד"ה תפלה לבר מצוה. ותיקנו פה דבריו כשיטת המקובלים שזה בסיום שנת עשרים לחייו אף שנראה כי הרב כתב אחרת). **ואם בליל יִכְנָסוּ לשנת העשרים ואחד אחרי שהשלים עשרים שנה שלמות, יסכים אז האדם בדעתו לעבוד את ה' יתברך – כן הוא יצמיח ויעלה וזה בדוק ומנוסה** (ספר יאור השנים) לר' אריה לייב הלוי אפשטיין בהקדמה לספרו כפי שקיבל מר' יצחק אייזיק).

כניסת הנשמה לגוף האדם תלויה בעסק התורה שלו (סולת בלוה' למהרי"ל פוחוביצר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב) **ובמעשיו** (אלף המגן) לר' אליעזר פאפו פרשת וירא ד"ה ותאמר הבכירה). **ואם אכן הוא זכאי** (וזהו סבא דמשפטים דף צח ע"א ד"ה השתא אית לומר) **אז יקבל את הנשמה אחרי עשרים שנה** (וזהו סבא דמשפטים דף צח ע"א ד"ה כד מטא דוד) **ביום הראשון של שנת העשרים ואחד** (יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צח ע"א ד"ה ת"ח 'כל ההוא' מהרמ"ק) **והוא יקרא אז "בן" לה' יתברך** (עפ"י 'מיקור חיים' לר' חיים הכהן הלכות ציצית דף לח ע"ב טו א) **שהוא שורש כל הנשמות** (יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צח ע"א ד"ה ת"ח 'כל ההוא' מהרמ"ק), **וכפי שנאמר "בְּיָמֵינוּ אֵתָם לֵה' אֶלְהֵינוּ"** (דברים יד, א). **וזהו מה שאמר שלמה המלך כאשר הוא הגיע לגיל עשרים שנה "כִּי בֶן הָיִיתִי לְאָבִי"** (משלי ד, א) (וזהו סבא דמשפטים דף צח ע"א ד"ה כד מטא דוד). **ואז הנשמה שנכנסת באדם מחכימה אותו בעסק התורה, ומאז מאילך צריך להמשיך ולעסוק בה** (עץ הדעת טוב) לר' חיים ויטאל פרשת כי תבוא ד"ה או ירמוז בה"י כי תבא).

מי שנכנס ביום אחד של שנת עשרים ואחד ובוחר בטוב ומואס ברע ומשתדל לעסוק בתורה ובמצוות, אזי בלילה הראשונה כשהוא יישן על מטתו מיכאל השר הגדול לוקח מלאך אחד מגדולי מחנותיו כפי הראוי לאדם, ומוליך את נפשו ומכניסה בפתח שערים של היכלות טהרה עד כדי זכות נפשו. וכן להיפך, אם ביום הראשון של שנת עשרים ואחד התחיל האדם למאוס בטוב ולבחור ברע, ועזב אורחות יושר והלך בדרכי חושך, אזי כשהוא יישן על מטתו ישלח הס"מ אחד מגדולי מחנותיו כפי מדרגות נפש החוטא, כדי להוליכו בהיכלות של טומאה. והוא מכניס אותו בפתח שערי טומאה כפי שיעור חטאיו ופשעיו (חסד לאברהם) לוקנו של החידי"א מעין שני עין הקורא נהר נו ד"ה וידוע שאין האדם דו"ה וכן מי שביים ראשון, **וזה לבד מכך שאותו האדם הרשע גם לא זוכה לקבל את בחינת הנשמה בגיל עשרים כי לא עסק בתורה** (סולת בלוה' למהרי"ל פוחוביצר בספרו דברי חכמים חלק ב הלכות ברכות סימן רכה סעיף קטן ב). **וזה סוד דברי רבותינו כי "יש קונה עולמו בשעה אחת"** (ראה גמ' עבודה זרה דף י"ע"ב) **על ידי מעשיו הטובים או הרעים** (חסד לאברהם) לוקנו של החידי"א מעין שני עין הקורא נהר נו ד"ה וזה סוד מאמר רז"ל).

בגיל עשרים שנה נפשו של אדם היא שלימה מהמדרגות הרוחניות האלוטיות של 'הנפש' 'הרוח' ו'הנשמה' (יאור החיים) הקדוש שמות ל, יג ד"ה ואומרו כל העובר), **ולכן גם בטבע האדם רואים שהוא עומד בקומתו בגיל עשרים ואינו גדל יותר** (ליקוטי תורה) להאריי ז"ל פרשת שמות ד"ה ואלה שמות). **ואחרי שהאדם הגיע לגיל עשרים** (יאור החיים) הקדוש שמות ל, יג ד"ה ואומרו כל העובר) **וקיבל גם את הנשמה** (יאור החמה) על זוהר פרשת משפטים דף צח ע"א ד"ה ת"ח כל ההוא' מהרמ"ק) **הוא יכול להיענש ב'בית דין של מעלה'** (ראה זוהר פרשת וירא דף ק"ח ע"ב ד"ה באשר הוא שם). **כי לפני גיל זה עדיין לא שלימה דעתו בהכרת המושכל לשבור את כוח המסית ולנצח את התאוות הטבעיות ולהשכיל ברצון הנפש. אך בהיותו בן עשרים שנה הוא כבר שלם בדעתו להחזיק מגן בתגבורת השכל וההבחנה והבחירה בדרך החיים, מכוח המדרגות הרוחניות שהשיג** (יאור החיים) הקדוש שמות ל, יג ד"ה ואומרו כל העובר). **אמנם גם אדם שלא שת ליבו לזמנים אלו של גיל שלש עשרה וגיל עשרים וקבלת הרוחניות בהם, עדיין לא אבד סִבְרוֹ אפילו עד זיקנה ושיבה. רק דבר בעתו מה טוב ומה נעים, ואשרי המתגבר על יצרו כשהוא 'אישי'** (יאורות אליים) לר' אליעזר פאפו בחלק ליקוטים מספר 'חסד לאברהם' על דף נו ד"ה נהר ב') **מגיל שלש עשרה והלאה** (עפ"י 'עץ הדעת טוב') לר' חיים ויטאל פרשת כי תשא ד"ה כל העובר על הפקודים), **אמן**.

העלון השבוע גם לעילוי נשמת: יצחק בן רבקה ז"ל הרב יצחק שלמה בן שרה זצ"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבוע גם לעילוי נשמת: מאיר בן משה ז"ל, יונה בן שמואל ז"ל, ברטה בתיה בת מאיר ז"ל, חיים בן לייב ז"ל, מרים בת שמואל ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבוע גם לעילוי נשמת: העלון השבוע גם לעילוי נשמת: רחל בת גרשון הנולדת משרה אשת דוד ז"ל נלב"ע י"א בשבט התשע"ט ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבוע גם לעילוי נשמת: אהרן בן עזיזה ז"ל אַרְלֵט עֲלֵיהָ בת פֹּרְטוֹן מסעודה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבוע גם לעילוי נשמת: יפה (מוכתרם) בת שרה הי"ד ש"ח ברחמי המורובים ישלח לה רפואה שלימה בכל אבריה וגו' ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבוע גם לעילוי נשמת: שרה סילבי בת עזיזה ז"ל ת. נ. צ. ב. ה.	העלון השבוע גם לעילוי נשמת: העלון השבוע גם לעילוי נשמת: העלון השבוע גם לעילוי נשמת: יריב בן יהודית הי"ד בריאות איתנה ורפואה שלימה בכל רמ"ח אבריו וש"ס"ה גידיו העלון השבוע גם להצלחת יהודית בת ורדה רוזיטה וכל משפחתה
---	---	---	--	---	---	--

ניתן להקדיש את העלון לרפואה או לעילוי נשמת בטל' 052-7675933. וכן ניתן לשלוח הערות/הארות ולקבל את העלון במייל tora.haim@gmail.com